BIEŽĀK UZDOTIE JAUTĀJUMI PAR ANTIDOPINGU

Praktiska informācija sportistiem un sportista atbalsta personālam

Šajā sadaļā apkopotas atbildes uz biežākajiem jautājumiem par antidopinga noteikumiem, medikamentiem, uztura bagātinātājiem, dopinga kontroli, sportista atbildību un praktiskām situācijām. Ja rodas šaubas, vienmēr pārbaudi aktuālo informāciju Latvijas Antidopinga biroja mājaslapā.

ZĀLES UN VESELĪBA

Vai jebkurš aptiekā nopērkams medikaments ir drošs sportistam?

Nē. Arī bezrecepšu medikamenti var saturēt sportā aizliegtas vielas. Pirms jebkura medikamenta lietošanas sportistam jāpārbauda tā statuss sportā. Informāciju par medikamentiem vari pārbaudīt Latvijas Antidopinga biroja Zāļu pārbaudes vietnē: https://www.antidopings.gov.lv/lv/parbaudit-medikamentu

Vai ārsta izrakstītas zāles automātiski ir atļautas sportistam?

Nē. Sportistam ārstam jāpasaka, ka viņš ir sportists, uz kuru attiecas antidopinga noteikumi. Pirms ārstēšanas uzsākšanas jānoskaidro, vai nozīmētās zāles vai ārstēšanas metode ir atļauta sportā. Ja medicīnisku iemeslu dēļ nepieciešama aizliegta viela vai metode, var būt nepieciešama terapeitiskās lietošanas atļauja (TLA).

Ko darīt, ja saslimstu un man nepieciešami medikamenti?

Informē ārstu par savu sportista statusu, pārbaudi nozīmēto medikamentu un noskaidro, vai nepieciešama TLA. Neatliekamas medicīniskas situācijas gadījumā veselības aprūpe ir prioritāte, taču pēc iespējas ātrāk jānoskaidro ar ārstēšanu un TLA saistītās prasības.

Ko darīt, ja man nepieciešams lietot sportā aizliegtu vielu vai metodi ārstēšanās nolūkos?

Šādā situācijā var būt nepieciešama TLA. Informācija par TLA kritērijiem un pieteikšanās kārtību pieejama Latvijas Antidopinga biroja mājaslapā: https://www.antidopings.gov.lv/lv/tla

UZTURA BAGĀTINĀTĀJI

Kuri uztura bagātinātāji satur sportā aizliegtās vielas un kuri ir droši?

Nav iespējams garantēt, ka konkrēts uztura bagātinātājs ir pilnīgi bez riska. Produkti var būt piesārņoti ar sportā aizliegtām vielām, kas nav norādītas marķējumā. Tāpēc vispirms izvērtē, vai uztura bagātinātājs vispār ir nepieciešams, un izvēlies produktus no uzticamiem piegādātājiem.

Ja uztura bagātinātājs ir sertificēts vai pārbaudīts, vai tas nozīmē, ka tas ir 100 % drošs?

Nē. Trešās puses pārbaude var samazināt piesārņojuma risku, taču tā nav absolūta garantija, ka produktā nav sportā aizliegtu vielu. **Sportists joprojām ir personīgi atbildīgs par vielām, kas nonāk viņa organismā.**

Ja treneris, ārsts, vecāks vai komandas biedrs man iedod uztura bagātinātāju, vai atbildība ir viņam?

Sportista personīgā atbildība saglabājas. Pirms produkta lietošanas sportistam pašam jāizvērtē tā sastāvs un risks. Ja rodas šaubas, produktu labāk nelietot, kamēr nav iegūta uzticama informācija.

Ko darīt, ja pēc uztura bagātinātāja lietošanas uzzinu, ka tas var saturēt aizliegtu vielu?

Pārtrauc produkta lietošanu un saglabā tā iepakojumu, pirkuma dokumentus un informāciju par partijas numuru. Ja tiec testēts, ievēro visas dopinga kontroles prasības un norādi lietoto uztura bagātinātāju. Ja nepieciešams, sadarbojies ar antidopinga organizāciju izmeklēšanas procesā.

DOPINGA KONTROLE

Vai dopinga kontrole notiek tikai sacensībās?

Nē. Dopinga kontrole var notikt gan sacensību laikā, gan ārpus sacensībām. Sportistam, uz kuru attiecas antidopinga noteikumi, jābūt gatavam kontrolei atbilstoši piemērojamajām prasībām.

Kas notiek pēc tam, kad sportists ir informēts par dopinga kontroli?

Pēc uzaicinājuma sportists atrodas nepārtrauktā dopinga kontroliera uzraudzībā. Pirms dopinga kontroles sportists nedrīkst apmeklēt tualeti un dušu. Tad jāierodas dopinga kontroles telpā un jāpaliek dopinga kontroles personāla uzraudzībā, izņemot gadījumus, kad ir atļauts īslaicīgi aizkavēties pamatota iemesla dēļ. Sportistam ir tiesības uz pārstāvi un iespēju uzdot jautājumus par procedūru.

Vai sportists drīkst atteikties no dopinga kontroles?

Atteikšanās no parauga nodošanas vai neierašanās uz dopinga kontroli bez pamatota iemesla var būt antidopinga noteikumu pārkāpums. Ja rodas šaubas vai problēmas, tās nekavējoties jāapspriež ar dopinga kontroles personālu un jāfiksē dopinga kontroles procedūras dokumentācijā.

Ko darīt, ja nepiekrītu dopinga kontroles procedūrai?

Izsaki savas bažas dopinga kontrolierim un lūdz tās ierakstīt dopinga kontroles anketā. Pēc procedūras nepieciešamības gadījumā sazinies ar atbildīgo antidopinga organizāciju.

Ko man paņemt līdzi uz dopinga kontroli?

Paņem personu apliecinošu dokumentu. Ja iespējams, noder arī informācija par pēdējo septiņu dienu laikā lietotajiem medikamentiem un uztura bagātinātājiem, lai to precīzi norādītu dopinga kontroles anketā.

Ierodoties dopinga kontroles telpā sportists uzrāda personu apliecinošu dokumentu ar fotogrāfiju. Uz dopinga kontroles telpu sportistu drīkst pavadīt viens cilvēks (sportista pārstāvis) un nepieciešamības gadījumā arī tulks. Ja sportists ir nepilngadīgs, to obligāti pavada pilngadīgs pārstāvis.

Vai mani var testēt arī tad, ja neesmu sacensībās vai esmu diskvalifikācijas periodā?

Jā. Sportistus, uz kuriem attiecas antidopinga noteikumi, var testēt arī ārpus sacensībām. Arī sportistam, kurš izcieš diskvalifikācijas periodu, noteiktos gadījumos joprojām var būt antidopinga pienākumi.

ATBILDĪBA UN NOTEIKUMU PĀRKĀPUMI

Vai sportists ir atbildīgs, ja aizliegtā viela organismā nonākusi neapzināti?

Jā. Sportists ir personīgi atbildīgs par to, kas nonāk viņa organismā. Nezināšana vai neapzināta lietošana pati par sevi neatceļ sportista atbildību par antidopinga noteikumu ievērošanu. Tāpēc **pirms medikamentu, uztura bagātinātāju vai citu produktu lietošanas vienmēr pārbaudi to statusu.**

Vai treneris, ārsts vai cita persona var uzņemties atbildību manā vietā?

Nē. Sportista personīgā atbildība saglabājas arī tad, ja produktu vai medikamentu ir ieteikusi vai iedevusi cita persona. Vienlaikus arī sportista atbalsta personālam var būt savi antidopinga pienākumi un atbildība.

Vai antidopinga noteikumi attiecas tikai uz profesionāliem sportistiem?

Antidopinga noteikumi var attiekties uz sportistiem dažādos sporta līmeņos. Tas, vai konkrētam sportistam piemēro antidopinga noteikumus, ir atkarīgs no attiecīgās sporta organizācijas, sacensību un normatīvā regulējuma.

Vairāk par **valsts līmeņa sportistiem** var lasīt šeit: https://www.antidopings.gov.lv/lv/valsts-limena-sportisti

Vairāk par **amatieru līmeņa sportistiem** (*recreational level athlete*) var lasīt šeit: https://www.antidopings.gov.lv/lv/amatieru-limena-sportisti

Vai ir vecuma ierobežojums dopinga kontrolei?

Dopinga kontrole var tikt veikta arī nepilngadīgiem sportistiem. Nepilngadīgu sportistu kontroles laikā tiek ievērotas viņu īpašajām vajadzībām atbilstošas procedūras. Nepilngadīgiem sportistiem uz dopinga kontroli līdzi jāpieaicina pilngadīgs sportista pārstāvis.

RTP un ADAMS

Kas ir Pārbaudāmo sportistu reģistrs (RTP)?

RTP ir sportistu grupa, kurai piemēro papildu antidopinga pienākumus, tostarp prasību sniegt un atjaunināt atrašanās vietas informāciju ADAMS sistēmā.

Kā es uzzinu, ka esmu iekļauts RTP?

Sportists tiek informēts par iekļaušanu RTP un par pienākumiem, kas ar to saistīti. Ja neesi pārliecināts par savu statusu, sazinies ar Latvijas Antidopinga biroju vai savu sporta organizāciju.

Kāpēc RTP sportistam jāsniedz atrašanās vietas informācija?

Atrašanās vietas informācija ļauj antidopinga organizācijām veikt efektīvu dopinga kontroli arī ārpus sacensībām. Informācijai jābūt precīzai un savlaicīgi atjauninātai.

Vai RTP sportistu var testēt arī ārpus 60 minūšu laika loga?

Jā. RTP sportistam 60 minūšu laika logs (*60-min time slot*) nosaka konkrētu laiku un vietu, kur viņam jābūt pieejamam testēšanai, taču testēšana nav ierobežota tikai ar šo vienu stundu. Ārpus šī laika sportistam joprojām jānodrošina precīza un pietiekami detalizēta atrašanās vietas informācija.

Ko darīt, ja mainās mani plāni vai atrašanās vieta?

Atjaunini atrašanās vietas informāciju pēc iespējas ātrāk, tiklīdz zini par izmaiņām. Neatliec informācijas atjaunināšanu līdz pēdējam brīdim.

Vai es varu uzticēt citai personai savu atrašanās vietas informācijas ievadīšanu?

Dažos gadījumos sportists var deleģēt tehnisko informācijas iesniegšanu citai personai, taču **personīgā atbildība par informācijas precizitāti, pilnīgumu un savlaicīgu iesniegšanu saglabājas sportistam**.

SPORTISTA TIESĪBAS

Kādas ir sportista tiesības antidopinga sistēmā?

Sportistam ir tiesības saņemt antidopinga izglītību un informāciju, uz taisnīgu procesu, uz privātuma un personas datu aizsardzību atbilstoši piemērojamām prasībām, kā arī tiesības uz pārstāvi dopinga kontroles laikā un iespēju uzdot jautājumus un izteikt komentārus par procedūru.

Pasaules Antidopinga aģentūras izstrādāja sportista rokasgrāmatu, kas palīdzēs saprast Pasaules Antidopinga Kodeksu, informācija šeit: https://www.antidopings.gov.lv/lv/sportista-rokasgramata

Sportistu antidopinga tiesību akts: https://www.antidopings.gov.lv/lv/normativie-akti-un-starptautiskie-dokumenti

Vai sportists drīkst lūgt aizkavēšanos pirms došanās uz dopinga kontroles telpu?

Jā, noteiktos pamatotos gadījumos sportists var lūgt atļauju īslaicīgi aizkavēties, piemēram, lai pabeigtu iesildīšanos, atsildīšanos vai treniņu, piedalītos apbalvošanas ceremonijā vai saņemtu nepieciešamu medicīnisku palīdzību. Lēmumu par aizkavēšanos pieņem dopinga kontroles personāls atbilstoši piemērojamajām prasībām.

ZIŅOŠANA UN INFORMĀCIJA

Ko darīt, ja man ir aizdomas par iespējamu antidopinga noteikumu pārkāpumu?

Ja Tev ir informācija vai pamatotas aizdomas par iespējamu antidopinga noteikumu pārkāpumu, izmanto Latvijas Antidopinga biroja ziņošanas iespējas. Ziņošana palīdz aizsargāt tīru sportu un sportistus.

Informēt par antidopinga noteikumu pārkāpumu vari šeit:
https://www.antidopings.gov.lv/lv/informe-par-adnp

Kā sportists var zināt, ka antidopinga noteikumi ir mainījušies?

Aizliegto vielu un metožu saraksts un citi antidopinga noteikumi tiek regulāri atjaunināti. Sportistiem un sportista atbalsta personālam ieteicams regulāri sekot Latvijas Antidopinga biroja un savas starptautiskās federācijas informācijai.

Kur meklēt aktuālu informāciju?

Latvijas Antidopinga biroja mājaslapā **antidopings.gov.lv** pieejama informācija par aizliegto vielu un metožu sarakstu, medikamentu pārbaudi, TLA, dopinga kontroli, RTP, izglītību un ziņošanas iespējām.

SVARĪGI

Šis BUJ ir informatīvs materiāls. Antidopinga noteikumi un Aizliegto vielu un metožu saraksts tiek atjaunināti, tāpēc vienmēr pārbaudi aktuālo informāciju Latvijas Antidopinga biroja mājaslapā.
Ja konkrētā situācijā rodas šaubas, jautā pirms rīcības, nevis pēc tās.